

DEMOKRACIJA

Leto XVI. - Štev. 18

Trst - Gorica, 10. oktobra 1962

Izhaja 1. in 15. v mesecu

Vlada sliči jadru, narod vetru,
država ladji, čas pa morju.

Nemški pisatelj BOERNE

Jesenska nerešljiva vprašanja

Berlin, Kuba in Južna Amerika predstavljajo kamen spotike med obema blokoma. K tem pa moramo pristeti še vprašanje razorožitve. Zelo lahko je kritizirati ameriško politiko, vendar pa je mnogo težje razumeti notranje razmere. Kennedy je zgolj tolmač ljudske volje.

V zadnjih časih je postalo jasno, da bodo zadnji meseci tekočega leta precej razburkani. Kriza, ki se bo po vseh predvidevanjih v bližnji bodočnosti še bolj zaostila, se po mnenju političnih opazovalcev naslanja na prečja vprašanja, ki ločijo najmočnejša svetovna bloka: Berlin, Kuba in razorožitev. Čeprav na prvi pogled zgledata vsa tri vprašanja popolnoma ločena drug od drugega pa lahko kaj kmalu najdemo isti imenovalec.

Kritizirati ameriško politiko je zelo lahko. Ne da bi pojmivali sedanje delovanje ameriških politikov v zvezi z njunimi zgodovinskimi posledicami, se večkrat zgodimo pred dejstvi, ki jih nikakor ne moremo razumeti. Kennedyjeve izjave se nam na videz in v prvem trenutku zdijo obsurdne. V tem trenutku narodne politike lahko vsa prečja vprašanja naštejemo na eni roki. Res je sicer, da bi poleg nemškega, južnoameriškega in razorožitvenega vprašanja lahko omenili še Formozo, francoske preglavice s bivšimi kolonijami, ne ravno najbolj rožnate poglede angleške vlade med SET-om in Commonwealthom in vprašanje pomoči nerazvitim državam. Toda glavne točke nesporazuma ostajajo pretežno na treh omejenih vprašanjih.

BERLIN

V Berlinu se po krvavih dogodkih pred približno mesecem dni ni zgodilo nič posebnega. Sovjeti niso posegli po ostalih pravicah, ki jih imajo zavezniki vojaške oblasti v zahodnem sektorju bivše nemške prestolnice. Vsem pa je dobro znano, da se pri berlinskem vprašanju poslužuje Sovjeti takojmenovane politike salamek. Z vsoto potrdljivostjo manjšajo iz dneva v dan pankovski komunisti pod ukazom iz Kremlja delovanje Zahodnjakov. Prevzeti hočejo vse one pravice, ki dovoljujejo zahodnim silam prosto gibanje z namenom, da bi onemogočili vsako delovanje in jih na ta način izrinili iz Berlina. Za tem ciljem teži predvsem Hruščevova politika, ki ustrahuje Zahodnjake s pretirno po podpisu ločene mirovne pogodbe s pankovsko ljudsko republiko.

Toda Sovjeti so prevečkrat ponovili svojo grožnjo, tako da so se zahodni politiki prepirali o propagandnem cilju Hruščeve pretnje. Sedaj pa je kremljska vlada uradno določila nov datum, preko katerega Sovjeti ne bodo več odlašali s podpisom pogodbe. Za datum so določili 6. november, ko bodo v teku v Združenih državah volitve.

Nihče seveda ne bo mogel preprečiti Hruščevu, da podpisuje ločeno mirovno pogodbo s svojim satelitom. V praksi bi položaj ostal tak, kot je dandanes, razen če ne bi Sovjeti predali vse odgovornosti za Berlin pankovskemu komunistom. Prav v tej točki pa tiči vsa nevarnost možne sovjetske politične pobude. Zahodnjaki bi morali v tem primeru izbirati med dvema skrajnostima: ali posreden razgovor z Ulbrichtom, ali pa odločno vztrajanje na energičnih pozicijah. Nastala bi torej nevarnost za tretjo svetovno vojno, katere si ne želijo niti Sovjeti in niti Američani.

Sovjetski snubači v Jugoslaviji

Sovjetski državni poglavar Brežnev je bil v preteklih dneh na uradnem obisku v jugoslovanski prestolnici. S tem se je nekako zaključilo dolgo ideološko nasprotovanje med obema državama, ki se je pričelo leta 1948 po znanem izgonu Jugoslavije iz Kominforma. V tej dobi nasprotovanj in prekanj med kominformisti in jugoslovanskimi revizionisti je za časa Stalinove vladavine marsikaj zgedelo, da se bo kriza toliko zaostila, da je marsikdo predvideval najhujše. Toda od tedaj je minilo že mnogo časa in Hruščev je spoznal in izpovedal vse napake, ki jih je zagrešil pokojni Jože Stalin. Zbližanje med obema državama je postalo trdnjše, ko je Jugoslavijo leta 1955 obiskal sam Hruščev, ki je ob tej priložnosti izpovedal vse one »krivice«, ki so jih bili deležni jugoslovanski voditelji za časa stalinizma.

Toda že leto kasneje je v bližnji Madžarski izbruhnila revolucija. Zadržanje, ki so ga takrat izpovedali jugoslovanski komunisti ni bilo vseh kremljskih voditeljev. Zaradi tega se je pomirjevalna pot za nekaj časa zaustavila. Dokončna pomiritev med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo je bila v tistih trenutkih na prelomnici.

Sedanji uradni obisk Brežneva pa predstavlja zaključno fazo in dokončni pečat ponovnega prijateljstva. Poleg tega pa ima Brežnev obisk v Beogradu tudi politični pomen, čeprav je po sovjetski ustavi predsednik republike zgolj dekorativna osebnost, ki pri praktičnem izvajanju politike nima velike oblasti. Hruščev je poslal Brežneva v Jugoslavijo kot nosilca pomiritve.

Toda položaj v Berlinu bi postal tako kritičen, da bi le s težavo politiki lahko našli izhod iz zagate.

Ameriško stališče o bivši nemški prestolnici pa ostaja sledeče: nikakor ne smejo dopustiti nikakršnega kompromisa, ki ne bi zagotavljal svobode in varnosti - z obzankom zahodnih vojaških sil. Kompromis, ki bi teh osnovnih pravic ne zagotavljal bi predstavljal konec ameriško-nemškega sodelovanja. Adenauer ne bi mogel preboleti izgube in s tem bi se nujno pojavili spori pri Atlantski pogodbi. Vse te stvari pa bi nujno vodile do pretrganja prijateljskih vezi med Združenimi državami in Evropo.

KUBA

Prav tako težak pa je nastal položaj na Kubi. Po zadnjih vesteh se je izvedelo, da so Castrovi dovolili Sovjetom posebno pristanišče za arbiške ladje. K temu moramo dodati še velik trgovinski promet med obema državama. Znano je, da Sovjeti zalagajo Castra z orožjem, ki v veliki večini primerov ne ostaja na otoku, pač pa ga havanski voditelji pošiljajo v razne južno-ameriške države. Na Kubi je trenutno nad štiri tisoč vzhodnih tehnikov, ki pripravljajo vojaške postojanke in učijo Kubance pravilnega uporabljanja modernega orožja.

Problem je treba nujno in hitro rešiti. Podpis vsakršne pogodbe s Castrom je v sedanjem položaju nepojmljiv, čeprav bi bil za zaustavitev nadaljnjih vojaških pošiljk nujno potreben. Podpis pa si Američani ne morejo predstavljati prav zaradi notranjih psiholoških razlogov. Po drugi strani pa je prav tako nemogoče vsak poseg v kubanske notranje zadeve s pomočjo.

Zamenjava strankinih vlog v Angliji

Konferenca članic britanske skupnosti se je zaključila kot so predvidevali opazovalci: angleška vlada vztraja in se bori z vso odločnostjo za vstop v Skupno evropsko tržišče, ostali predstavniki članic Commonwealtha pa so prikazali svoje nezaupanje in bojazen pred odločilnim korakom. Vendar pa predstavlja največje presenečenje laburistična nota, po kateri »napredna« angleška stranka zahteva, naj Velika Britanija ne vstopi v SET in naj še nadalje obdrži tesne vezi s članicami Commonwealtha.

Angleška politika se izraža v dveh smereh, to se pravi, vodilni glas v politiki imata glavni stranki: konservativci in laburisti. Na eni strani so torej ljudje, ki se opirajo na tradicijo, na drugi pa oni, ki hočejo odpraviti konservativnost in dati britanski politiki nov ton. Toda tako prvi kot drugi se pred očmi volivcev predstavljajo bolj po izvršenih dejanjih, kot pa zaradi predpisane strankinega programa. Konservativci se predvsem opirajo na tradicijo kapitalističnega razreda - ki je v Angliji drugačen kot v ostali za-

jo sile. Castro, ki je sprejel sovjetsko vojaško pomoč ni do danes napravil nobenega koraka, da bi zaustavil pošiljko. Istčasno pa je slovesno opozoril Sovjete in Kubance, da se bodo Američani znali branjati v slučaju, ko bi se kubanska politika

SLOVENSKA KATOLSKA SKUPNOST, SLOVENSKA DEMOKRATSKA ZVEZA, SLOVENSKA KRŠČANSKO-SOCIALNA ZVEZA IN SKUPINA NEODVISNIH SLOVENCEV SPOROČAJO, DA SO SKLENILE NASTOPITI PRI VOLITVAH V TRŽASKI OBCINSKI SVET S SKUPNO SLOVENSKO LISTO. SPRICO SEDANJEGA STANJA POZIVAJO VSE SLOVENCE TRŽASKE OBCINE, NAJ SE PRIDRUŽIJO SKUPNI LISTI IN JO PODPREJO.

Slovenska katoliška skupnost
Slovenska demokratska zveza
Slov. krščansko-socialna zveza
Skupina neodvisnih Slovencev

spremenila iz obrambne v napadalno. Če bi si Castro upal napasti ameriško oporišče v Guantanamou potem bi kubansko vprašanje postalo zelo enostavno.

RAZOROŽITEV

Američani so prišli pri pogajanjih za ustavitev atomskih poskusov do skrajne meje popuščanja. Jasno pa je, da Sovjeti ne bodo sprejeli nobenega dogovora, ki jim ne bo zagotavljal prioritete na tem (Nadaljevanje na 2. str.)

hodni Evropi - laburisti pa imajo za sabo delavski razred, ki se tudi razlikuje od evropskega. Ostra razlika med obema vodilnima strankama olajša delo površnemu poznavavcu angleških razmer, ki se ne zanima za vse vmesne politične študije med obema skrajnostima. Toda prav v današnjih dneh je prišlo do zamenjave strankinih vlog, prav v nasprotnem smislu, kot bi si vsakdo pričakoval. V Veliki Britaniji je sedaj na dnevnem redu vprašanje: Commonwealth ali Evropa. Zgodilo se je, da so laburisti zavzeli položaje, ki bi jih morali imeti v zakupu konservativci.

Ko je pred kratkim laburistični vodja Gaitskell odgovoril po televiziji vladnemu prvaku, konservativcu Macmillanu je poudaril predvsem dve točki: prvič, Velika Britanija se ne sme odpovedati tisočletni zgodovini in drugič, v trenutku, ko bi se Anglija pridružila evropski skupnosti bi nujno postala navadna provinca, podobno kot sta to Texas ali Kalifornija v Združenih državah. Po tej razlagi, ki jo je dal laburistični vodja moramo razumeti zgodovino kot nepretrgano vez s preteklostjo. Kdor želi to vez prelomiti bo moral nujno prelomiti v vkoreninjenem težnjem tisoletne države. Tako stališče pa bi se na moč prilagalo konservativcem in ne socialistom. Prav obratno stališče pa zagovarja Macmillan, ki pravi, da se morajo Angličji otresti vezi in se spoprijazniti z novimi težnjami modernega časa.

Ko je Gaitskell poudaril drugo točko svojega govora in dejal, da se bo Velika Britanija spremenila v provinco, je bilo v njegovih besedah občutiti nestrpnost nacionalističnega tona. S tem se je odpovedal internacionalizmu, ki je ena glavnih idej socializma. Vodja laburistov ni pripravljeno sodelovati z drugimi evropskimi državami kot enak med enakimi, pač pa ostaja navezan na idejo, po kateri naj Anglija ostane samostojna država, ki si po lastni volji in hotenju upravlja notranjo in zunanjo politiko. V razmerju do Commonwealtha pa si želi še nadalje prvenstvo vlogo Velike Britanije in s tem neposredno poudarja imperialistično hotenje. Popolnoma drugačno mnenje pa zagovarja Macmillan, ki se zaveda, da je v današnjem času potrebna evropska federacija in se brez težave odpoveduje idejam imperialistične hegemonije.

Toda v današnji zmešnjavi strankarskega reda v Veliki Britaniji lahko najdemo še druge prijeme, ki niso nič manj važni od že naštetih. Eden izmed razlogov, ki silijo Macmillana, da se hoče za vsako ceno povezati z ostalimi evropskimi narodi je naslednji, čim bo Anglija vstopila v Evropsko skupnost se bo os Pariz-Bonn zamajala. Tega svojega mnenja sicer Macmillan ni naravnost povedal, toda vsakomur je bilo jasno, kaj je hotel s svojimi besedami povedati. Francija hoče postati vodilna država v evropski skupnosti, De Gaulle hoče postati oče evropskih narodov, Nemčija pa se bo odpove-

Nobena stvar na tem svetu ni samo slaba ali samo dobra. Tako ima tudi razpust titovske NSZ poleg negativnih nedvomno tudi pozitivno stran, ki morda prekaša vse ostale.

Ob koncu je ta politična organizacija, ki je bila v Trstu predstavnica »jugoslovanske poti v socializem« vedno zavzemala stališče, ki ni bilo jasno in ki je ne-

Nov vesoljski uspeh

Tretji ameriški vsemirski potnik je v sredo jutraj odletel z oporišča v Cap Canaveralu na krožno pot okoli zemlje. Morda se nam bo zdel podvig Walterja Schirra, ki je opravil šest krogov okoli zemlje nepomemben če ga primerjamo s sovjetskimi vesoljskimi potniki, ki so ostali v zraku po več dni. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je sedanji ameriški podvig pripravil pot naslednjemu so-rojaku, ki bo ostal v vesolju trikrat več časa kot Schirra. Res je, da so Američani v zaostanku s Sovjetsko zvezo, vendar pa se razdalja med velesilama v vesoljski tekmi iz dneva v dan krajša in lahko pričakujemo, da bodo Američani že v kratkem nadomestili zamujeni čas.

Walter Schirra je srečno opravil zaupano mu delo. Tokrat je bilo prvič, da je vse potekalo brez večjih in manjših tehničnih motenj. Pilot je pristal točno na določenem mestu, le nekaj sto metrov od letalonosilke, ki ga je pričakovala. Astronavt se po poletu zelo dobro počuti in je navdušeno pripovedoval o prestani preizkušnji. Prvič v zgodovini človeštva pa smo preko televizije lahko posredno zasledovali astronavtov polet s pomočjo umetnega satelita Telstar.

dala prvenstvu v korist Francije, če ji bo ta pomagala pri zahtevi po svobodni izbiri vzhodnih Nemcev za vključitev v skupno nemško republiko. Militaristične sile Francije in Nemčije bi se na ta način združile in zavladale nad ostalimi evropskimi narodi. Macmillan se hoče militarizmu izogniti s tem, da Velika Britanija vstopi v Evropsko skupnost. Angleški vladni predsednik poudarja, da je v zgodovini angleška politika vedno zagovarjala enakomerje sil v Evropi. Temu poslanstvu pa se ne more v današnjih kritičnih časih odpovedati. Tega vprašanja laburisti niso našli in jih pravilno razmerje nasprotujočih sil na celini ne zanima.

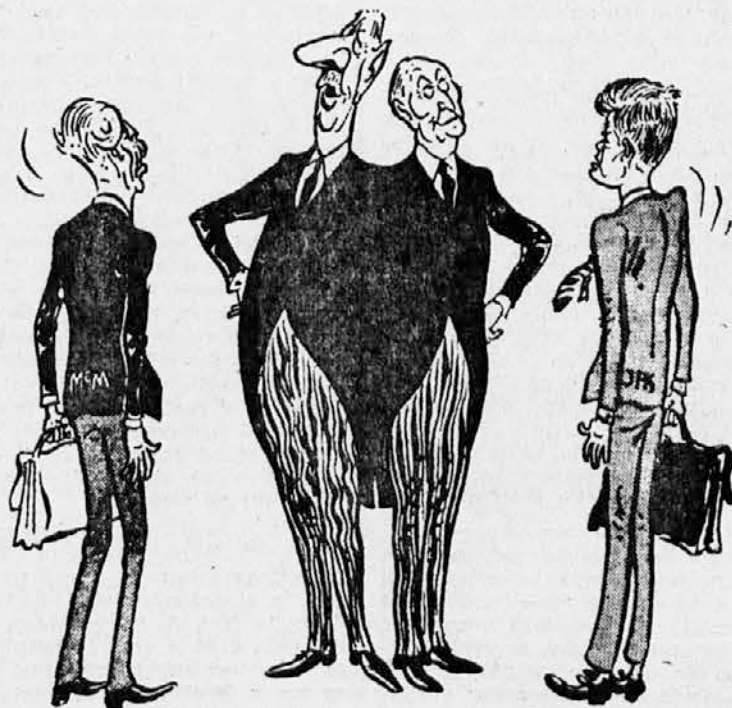
Glavna ovira za odločilni korak ne predstavlja laburistom ekonomski položaj članic britanske skupnosti, saj je njihov vodja priznal, da bo v bodočnosti britanska ekonomija lahko s pomočjo Skupnega evropskega tržišča lahko prav tako bujno uspevala kot doslej. Glavni razlog nasprotovanja je prav v političnem momentu.

Sindikalne organizacije so se takoj postavile na stališče laburistične stranke. Najmočnejši britanski sindikat »Transport and general workers Union« odklanja vladno politiko za vstop v Skupno evropsko tržišče. Vendar pa so angleški sindikati toliko napredni in razumni, da so sklenili, da ne bodo stavkali iz političnih razlogov, pač pa zahtevajo pred dokončno odločitvijo volitve, kot to zahtevajo tudi laburisti.

dvomno pripomoglo, da je zmes, da, ki je nastala v povojni krizi med našimi ljudmi postala še večja. Nobenemu ni bilo jasno, ali je ta politična organizacija prej slovenska ali socialistična. Bolje rečeno: manjšemu delu primorskega življa je bilo to več ali manj jasno, a večji del ni znal razlikovati, kdaj je ta organizacija uporabljala narodna gesla za dosego socialističnih ciljev in kdaj so bile te krilatice izraz resničnega hotenja. Razpust NSZ je napravil temu konec in vabilo, katerega so naslovili voditelji NSZ svojim pristašem, naj se pridružijo socialistom in komunistom, je dokazalo, da je parabola, ki so jo med vojno začeli na uradni strogo narodni podlagi tudi pri nas končala v čisto drugi zgolj strankarsko opremeljeni smeri.

Tržaški Slovenci pa bi dokazali svojo politično nezrelost, če bi v tem trenutku ne znali pravilno oceniti novega političnega položaja, ki je nastal in ki je postal slovensko manjšino v Italiji prvič v povojni zgodovini pred jasno izbiro: med skupno listo slovenske manjšine na eni strani in italijanskimi strankami na drugi. Do danes je moral slovenski volivec izbirati med več listami, ki so se vse trkale na slovenska prsa. Danes take izbire ni več. Toda izbira med skupno Slovensko listo in italijanskimi komunističnimi in socialističnimi listami s slovenskimi kandidati bi bila lahko še vedno težka, če ne bi pred slovenskim volivcem stala dva objektivna dokaza. Prav tako PSI kot KPI ne moreta v Trstu voditi politike, ki ne bi bila v nujni in strogi odvisnosti od interesov strankarskih central. To pomeni, da ti dve stranki ne moreta nastopati v Trstu tako kot bi mogoče želele njene lokalne federacije, ampak morata svoje težnje in hotenja podrediti navodilom strankarskih vodstev v Rimu. Dokaz za to je nastop PSI in KPI pri glasovanju v rimskem parlamentu za odobritev zakona o pokrajini Furlanija-Julijska krajina. Tržaška federacija KPI je zagotavljala, da bo centralno vodstvo in njena parlamentarna skupina gotovo podprla slovenske zahteve. Ko pa je prišlo do glasovanja so vsi poslanci KPI z Vidalijem na čelu oddali svoj glas za določila, ki ne uresničujejo zaščite slovenske manjšine v Italiji. Tako smo spoznali, da so obljube v Trstu eno, drugo pa je resnica v Rimu.

Drugi objektivni dokaz, ki ga mora imeti slovenski volivec (Nadaljevanje na 4. str.)

ALI STE ZE KDAJ SLISALI GOVORITI O SIAMSKIH CETVORCKIH?
(Iz »Algemeen Handelsblada«)

Socialistični načrt za razvoj kmetijstva v Italiji

V Rimu pripravljajo več načrtov za razvoj italijanskega kmetijstva. O dejstvu, da politiki pripravljajo nekaj novega smo prepričani, kljub temu pa nam niso znane podrobnosti. Znano je, da je italijanska, socialistična stranka pripravila načrt, o katerem se krščanska demokracija še ni izrazila. Do nedavnega predstavniki Nenni-jevcvi niso niti priznali, da so svoj načrt za kmetijstvo dali demokristjanom v preučitev. Sebe pred nekaj dnevi so se razjasnili in sedaj točno vemo, da vladna stranka preučuje kmetijski načrt. Pri preučevanju sodelujejo znani politični in kmetijski strokovnjaki.

Do sedaj še ne vemo ali je krščanska demokracija kapitulirala pred socialističnimi zahtevami, vsaj v toliki meri, kot se je to zgodilo pri zakonskem osnutku za nacionalizacijo električne energije. Po socialističnem načrtu so predvidene tri različne forme državne intervencije. Prva se nanaša na preosnovo lastniških pravic sedanjih posestnikov, druga predvideva razvoj kmetijske ustanove, tretja pa zboljšanje zemljišč. Najprej se bomo ustavili pri prvi in tretji točki načrta, na koncu pa si bomo od bližje pogledali še drugo točko socialističnega osnutka.

S predlogom preosnove lastniških pravic dosedanjih posestnikov zemlje nameravajo socialisti podeliti ustanovi za kmetijski razvoj neomejene pravice. Ustanova bo lahko svojevoljno razpolagala in oddajala razlastitev dosedanjih gospodarjev. V krajih, kjer je zemlja razdeljena na številna mala kmetijstva bo ustanova lahko izdelala podrobne načrte, s katerimi se bodo ustanovile nove skupne zadrge, ki bodo enotno zagovarjale pravice dosedanjih zemljiščnih gospodarjev. Razlastitve bi se vršile po kriteriju splošne koristi. Zemljiške pogodbe, ki obvezujejo zemljišča, katera bi ustanova razlastila bi v trenutku postala brez vsakršne veljave, lastniki pa ne bi smeli zahtevati nobene odškodnine. Načrt o zadruzi - ki naj bi sliči regulacijskemu načrtu - bi soglasno sprejeli na obnem zboru, na katerem bi sodelovali zainteresirani lastniki zemljišč. Toda za odobritev načrta bi bila v vsakem primeru zadostna četrtina glasov. Poleg tega pa bi imel vsak posamezni lastnik pravico do enega samega glasu in to neoziraje se na površino njegovega zemljišča. Načrt predvideva tudi način rekurza proti sklepom skupščine. Pritožba gre lahko do najvišjega foruma, ki pa je v praksi ne bo mogel sprejeti, kajti na ta način bi se podrla celotna zgradba socialističnega osnutka. Sodišče bi oškodovancu kvečjemu lahko priznalo denarno odškodnino. V tistih krajih, nadaljuje načrt, kjer se razkrojitev pomoči na male posestnike izkaže za nezadostno, morajo pozamezni lastniki obvezno vstopiti v kmetijsko zadrugo. V tistih pokrajinah, kjer ustanova za kmetijski razvoj ne določi obvezne zadruge pa mora ministrstvo za kmetijstvo poslati na lice mesta posebnega komisarja, ki naj preuči razloge, po katerih bi se tudi tu lahko ustanovilo zadrugo. V slučaju, da bi se zemeljski lastniki protivili zadrugarstvu ima ministrstvo pravico, da jih v združenje prisili.

V tretjem členu socialističnega osnutka je govora o obveznem zboljanju življenjskega stanja kmetovavcev in njihovih družin. V takih slučajih predvideva osnutek preučitev s strani ustanove za kmetijski razvoj, ki točno določi, kakšna izboljšanja je treba uvesti. Pod tem so mišljene predvse izboljšave hiš in kmečkih poslopij, vodovodnih napeljav, pro-

metnih zvez in napeljav električne energije. V trenutku ko bo ustanova določila, kakšne izboljšave morajo posamezniki narediti na lastnih zemljiščih, bodo gospodarji prisiljeni določila točno izpolniti. V slučaju, da tega ne bi mogli izpolniti, se bodo lahko obrnili do sodišča, ki bo naročilo ustanovi za izboljšanje kmetijstva, da nakaže potrebne denarne fondre. To posojilo bodo lastniki polagoma vračali skupno z naprej določenimi obrestmi. Seveda pa se pri tem ne bodo mogli posluževati državnih kreditov, ki jih bodo prejele samo zadrge.

Medtem ko bodo hlapci, dekle in vsi pomožni zemljiški delavci lahko prejemale državno pomoč za izboljšanje od ustanove določenih popravil, mali lastniki podobnih olajšav ne bodo deležni. Če je zemljišče zanemarjeno ga bo moral gospodar ponovno izboljšati. V pogledu, da gospodar zemljišča sam obdeluje zemljo, tedaj zakonsko ne bo prisiljen izboljšati zemljišča. S to točko je očitno, da želijo socialisti prisiliti gospodarje, da se bodo iznebili zemljišč. Cilj Nenni-jevcvega je v bistvu naslednji: lastnik zemljišča, ki ga sam ne obdeluje se bo moral prej ali slej odkriti svoje zemlje in jo prodati po točno določenih cenah zadrugi ali malemu lastniku, ki hoče povečati svojo lastnino. Pretežna skrb je namerjena kmetijskim delavcem, ki bodo uživali vse pred-

nosti. V svojem načrtu pa so popolnoma pozabili na malega lastnika, ki ga hočejo uničiti in ga spraviti do tega, da se od-pove svobodnemu kmetovanju in se vpiše v kmetijsko zadrugo.

Dejali smo, da se bomo na koncu ustavili pri preučevanju druge točke socialističnega osnutka. Drugi člen je najbolj umirjen, saj se ne zaganja proti veleposesnikom, pač pa govori o onih sklepih, ki so jih odobrili na lanskem zasedanju italijanskih kmetovavcev. Tu je govora o štiridesetletnih posojilih z obrestmi enega odstotka, s čimer se bodo najnižji sloji lahko okoristili za nabavo zemlje. Predlog, ki ga bodo verjetno že v kratkem tudi uresničili je zelo pameten, saj bo dal revnim slojem na razpolago določeni kapital, ki ga bodo polagoma vračali. Res je sicer, da bodo državo posojila veliko stala, vendar pa uspeh ne bo izostal, zmanjšalo pa se bo število izseljencev iz vasi, ki si v večjih industrijskih krajih iščejo boljše zaposlitve. Beg iz dežele bi bil na ta način zaustavljen. Poleg štiridesetletnih posojil pa predvideva drugi člen olajšave pri nakupu kmetijskih strojev, semen in živine. Nadalje je še postavljen predlog, da se ustanovi rotacijski sklad, iz katerega bodo lahko črpali kmetovavci posojila.

Socialistični osnutek predvideva za desetletje do leta 1971/72 500 milijard lir za uresničitev kmetijske preosnove.

Latinščina: da ali ne?

Po dolgih debatah v parlamentu med predstavniki strank, ki tvorijo vladno koalicijo, so se preteklo sredo demokristjani in socialisti sporazumeli o novem srednješolskem programu. Novi zakonski osnutek o šolskem programu obsega več točk. Prikazali bomo na kratko vse točke, več časa pa se bomo ustavili pri onih, ki prikazujejo pereče vprašanje: ali naj latinščina ostane ali jo je treba odpraviti.

Prva točka, ki jo je senat že odobrila, predpisuje obveznost nižje srednje šole. Kot znano je bila do sedaj obvezna samo osnovna šola. Nižja srednja šola mora dati učencu vse ono izobrazbo, da se bo lahko ravnal po členih, ki jih predpisuje ustava in bo njegovo znanje tako, da ga bo lahko vodilo pri poklicnem delu.

Drugi člen govori o študijskem načrtu in prav pri tej prihaja do izraza vprašanje latinščine. Člen, ki so ga odobrili socialisti in demokristjani pravi naslednje: »Učni načrt srednje šole predvideva naslednje obvezne predmete: verouk, italijanščino, zgodovino in državljansko vzgojo, zemljepis, matematiko, prirodopisne vede, tuji jezik, umetnost in telovadbo. Poleg tega pa so obvezne in v prvem razredu tehnične začetne vaje in glasbena vzgoja, ki postanejo v naslednjih razredih fakultativne. V drugem razredu se pouk italijanščine vzkladi z elementi latinščine, ki naj dovoljujejo učencu vsaj površno poznanje latinščine, tako da bo spoznal razlike med obema jezikoma. Sebe v tretjem razredu pa postane učenje latinščine predmet zase. Učenje latinščine tudi sedaj ni

obvezno. Učenec, ki si izbere ta ali oni neobvezni predmet mora to javiti šolskim oblastem na začetku šolskega leta.

Zgleda, da bo druga točka zakonskega osnutka, kot smo jo prikazali tudi sprejeta od senatorjev.

Tretji člen določuje, da urnik obveznih in neobveznih predmetov ne sme prese-gati 26 tedenskih ur. Le v določenih primerih lahko ravnatelj posameznih zavodov predpisanim tedenskim uram dodajo še nadaljnjih deset, ki pa morajo imeti značaj pošolskega rednega pouka. Tudi to obiskovanje je brezplačno in nihče ne sme zahtevati za to delo odvisnega plačila od staršev učencev.

Z nadaljevanjem preučevanja nadaljnjih členov zakonskega osnutka bodo nadaljevali v naslednjih dneh. Po predvidevanjih se bo delo senata sedaj razvijalo hitreje, kajti glavni kamen ovire je bil premoščen.

Jesenska nerešljiva vprašanja

(Konec s prve strani)

področju. Sovjeti se zavedajo, da je še vedno Amerika bolj in skrbnejše oborožena. Zato zavlačujejo s podpisom razorožitvene pogodbe, da bi nadoknadili zamujeni čas in postali enakovredni ameriški obrambni sili.

V začetku članka smo dejali, da je zelo lahko kritizirati ameriško politiko. Istočasno lahko očitamo Kennedyju, da ne ve točno kako in na kakšen način naj reši pereča vprašanja in da celo ponavlja napake, ki jih je zagrešil njegov predhodnik v Beli hiši. Lahko pa je obrniti vso krivdo na celotni ameriški narod, ki se še ne zaveda svojega pomena in teže v svetovni politiki. Toda pri tem moramo razume-ti, da ameriški predsednik ne more delo-vati, kot bi se nam, ki živimo daleč od njegovega okolja, zdelo pravilno. Vprašanje Evropejcev teži prav na točki, da moramo jasno spoznati, kaj Amerika lahko naredi in česa ne more.

Ko sodimo Američane in njihovo upravljanje Evropejci večkrat zgrešimo pri pre-soji, ker podcenjujemo realne zmožnosti nove velesile. Čut demokracije, ki je za-koreninjen v duši vsakega posameznega Američana dovoljuje Kennedyju in nje-govim upraviteljem, da so samo tolmači narodne volje.

Pomislimo moramo, da je bil Kennedy izvoljen le s pičlo večino glasov. Ne smemo pa pozabiti, da ameriška politika ne čuti več potrebe po izoliranosti in samoupravljanju, kot se je to dogajalo v času pred-sednika Wilsona. Res je, da v Ameriki vlada čista demokracija, vendar pa se ljudje nečesto odpovedati skrbi za svoje in-terne probleme, ki jih predpostavlja vsem ostalim. Združene države so morda edina država na svetu, kjer čuti vsak posamez-ni prebivalec, da ima možnost postati Rockefeller. Iz tega pa nujno sledi, da se Američanov ne more prijeti nobena so-cialistična težnja, niti one, ki se polagoma uveljavljajo tudi v Zahodni Evropi. Demokratičnost, ki se je zakoreninila v narodu pa vodi posameznika, da noče in ne more zatisniti oči in lastne volje pred dogmami katerekoli teorije.

Ameriško politiko moramo zato razu-me-vati iz vseh naštetih pogojev, ki jih demokratično vzgojeni narod predstavlja svojemu predsedniku. Svoboda se noče in ne more nihče odpovedati, zato so odlo-čitve težje, zanje je potrebno mnogo časa, vendar pa imajo prednost, da je z njimi zadovoljna večina ljudstva.

S. P.

VESTI Z GORIŠKEGA

Za Andrejev sejem

Pred dnevi se je na našem županstvu ponovno sestal odbor kateremu je občinska uprava zadala nalogo naj prouči in predlaga način kako bi se lahko najbolje priredil Andrejev sejem. Po vojnini je sejem izgubil svojo nekdanjo važnost in za-to je treba kaj ukreniti, da ne bo še dalje propadal. V odboru deluje tudi naš občinski svetovalec dr. Sfiligoj.

Števerjan

Asfaltiranje ceste od Grojne do Bukov-ja je že dokončano in vasačani že lahko vozijo po njej. Treba se pa je še držati zmerne brzine. Delo je izpadlo zelo dobro, škoda le, da ni še asfaltiran tisti del, ki gre od Grojne do ceste, ki vodi v Podgo-ro, a ta del je pod goriško občino. Pametno bi bilo, da bi tudi tu poskrbeli za ure-ditev. Vemo, da so to že lansko leto zahtevali trije slovenski svetovavci dr. Sfiligoj, prof. Kacin in prof. Bratina. Do sedaj občinska uprava zadeve ni še pre-tresla, a upati smemo, da bo to storila čimprej.

16. t.m. je SKPD v Števerjanu organi-ziralo Jesensko slavo, ki je že postala tradicionalna manifestacija, saj je že pe-ta v vrsti. Na programu je bil nastop moškega briškega zbora, ki ga je vodil Zdravko Klanjšček. Zbor je sestavljen iz števerjanskih in jazbinskih pevcev. Pel je ubrano in njegov prvi uspešni nastop da upati, da ga bomo še večkrat slišali. Sledil je nastop okteta »Planika« pod vodstvom Valentinčiča mlajšega. Vsi ga dobro poznamo in tudi na tem slavlju ni razočaral. Posebno je občinstvu ugajala be-neška narodna: Oj le mamka vi vi.

Glavna točka je bila komedija v treh dejanjih »Postržek« pisatelja Daria Nicodemi-ja. Delo je režiral J. Peterlin, ki je tudi oskrbel prevod. Kot povedati vsa-ka predstava kulturnega kluba iz Trsta je bila tudi ta precej dobro podana. Izstopa-la je igravka, ki je igrala vlogo Postrž-ka. Pa tudi drugi so svojo nalogo rešili precej dobro. Udeležence je v začetku pozdravil predsednik SKPD.

Razšli smo se zadovoljni, da nam jo števerjanska mladina zopet pripravila ves-el popoldan.

Nov avtobusni red za Pevmo in Oslavjo

Na prizadevanje naših občinskih svetovavcev, ki že dolgo vztrajajo za boljši avtobusni red za Pevmo in Oslavje, je to vprašanje zdaj rešeno, ali vsaj tako sme-mo upati.

Vozila bo še naprej tvrdka RIBI, in sicer z urnikom, ki naj zadovolji doma-čine tako ob delavnikih, kakor tudi ob praz-nikih. Novi red in novi urnik stopita v veljavo bajé že s 1. oktobrom, saj čakamo, da ga tvrdka RIBI dan na dan objavi.

Obmejni promet

V preteklem mesecu avgustu je na go-riškem področju prekorajčilo državno me-jo s potnimi listi ali z raznimi propustni-cami nič manj kot 151.724 oseb. Stevilka nas sicer ne preseneča, če pomislimo na izredno lepo vreme in na številne dopuste, ki jih imajo ljudje v tem mesecu.

S potnimi listi je potovalo skozi med-narodni prehod pri Rdeči hiši 22.270 oseb, in sicer 13.254 italijanskih državljanov in 8.916 tujcev, z navadno propustnico je šlo na jugoslovansko stran 38.200 italijan-

skih državljanov, v Italijo pa je prišlo 73.605 jugoslovanskih državljanov.

V istem času se je 11.290 jugoslovanskih državljanov poslužilo dvolastniških propustnic in 2.898 tranzitnega dovolje-nja, od tukajšnjih dvolastnikov pa jih je šlo delat na svoja posestva onstran meje 2.595.

Iz Doberdoba

Iz našega lista smo zvedeli, da sta pred kratkim dr. Sfiligoj in prof. Kacin preda-vala v Števerjanu o raznih vprašanjih, ki se tičejo naše manjšine. Taka preda-vanja so res potrebna, zlasti pa se pri-nas na Krasu, ker živimo na področju, kjer se je na žalost že preveč razširila rernica, ki jo oznanja rdeči evangeli-j. Zato bi prosili vodstvo Slovenske demo-kratske zveze iz Gorice, da bi po možno-sti priredilo vrsto predavanj za naše vase.

Kraševci

Naši maturantje

Pretekli teden so se v Trstu zaključili zrelostni in usposobljenostni izpiti. Teh so se udeležili tudi naši dijaki.

Na liceju sta v tem roku izdelala dija-ka Ernest Anselmi in Pavlin Damjan, na učiteljsku pa dijakinja Bardon Santina in Di Dio Silva.

Vsem iz srca čestitamo.

Cepljenje otrok

Goriško županstvo sporoča, da je treba cepiti proti kozam in davici vse otroke, ki so rojeni od 1. 1. 1961 do 30. 6. 1961 in vse, ki so se rodili prej pa še niso bili cepljeni.

Potovanje v Pariz

Prvi vtis, ki mi ga je Pariz oziroma Francija nudila, ni bil posebno lep. Že iz vlaka sem radovedno gledala na fran-cosko naravo in zaman iskala onih svežih, živih barv, ki sem jih tako občudovala v nekem filmu, čigar ozadje je bil eden znanih »Chateaux de la Loire«. Kot za-četek sem se na postaji s »porteurjem« skoro sprla: v jeziku sem bila še negotova in zapletalo se mi je vsakokrat, ko sem odprla usta.

Takoj prvi dan sem morala spoznati, da so francoski pojmi o razdalji ra-zličnejši od naših. Taxi, ki me je peljal do zavoda, kjer sem preživel mesec dni, je bil last zamorca; no, tale je bil malo prijaznejši od »porteurja«, v zameno pa me je tako dolgo vozil, da sem se začela, že resno bati, ali me ni ta človek ugrabil: stalno sem ga spraševala: »Est-ce que nous sommes encore loin?« »Pas made-moiselle, nous sommes presque arrivés. Tale »presque arrivés« se ponovil še par-krat, predem sem dospela do cilja. »Chauffeur« mi je vlijudno pomagal nesi kovčke, prijaznost na katero nisem v Parizu več naletela; tudi je bila to edina oseba, ki me ni vprašala s stegneno roko: »service s'il vous plaît« ali bolje »napitnino prosim«.

Moj dom v Parizu je kar prijazno zgle-dal: visoka, ozka stavba s številnimi in velikimi okni je kraljevala nad dvema manjšima hiškama iz črnega kamna, po katerem se je vil bršljan, v sredi tlakova-no dvorišče in angleška trata. Notra-njost pa me je hudo razočarala: mislim, da so gorske bajte v Apeninih boljše opremljene in čistejše nego so stanovanja v Parizu. Ali to je bila samo postojanka;

prosti čas, ki so mi ga puščale lekcije na univerzi, sem potrošala v iskanju ne sa-mo že znanih »avenues« s svojimi razno-barvnimi mednarodnimi obiskovalci, niti že znane Notre-Dame, s katero so nas spoznale že razglednice, tako, da je sedaj začrtana v našem spominu kakor prijazno strogi obraz naše učiteljice, niti me niso zanimali »clochards« pod mostovi, pač pr iskala sem one lepote, katere Pariz skriva v svojem naročju kakor zaklade, lepote ne v pravem pomenu besede, ampak v smislu, da so preproste in neprisiljene in ravno zato najbolj resnične in karakte-ristične. Odkrila sem tako številne in krasne pariške parke; eden najzanimivej-ših je »Luxembourg« shajališče intelek-tualcev in študentov; zamišljen za Marijo de' Medici je poln kipov francoskih kra-ljic, ki niso preveč vabljivi za dvojice stu-dentov, vodnjak Medici jim pa prijazno mežika v soncu. Najlepši in najobširnejši izmed vseh pa je »Bois de Boulogne« na skrajnem robu vele mesta, središče zabav, znana promenada jezdecev in »haute cou-ture«. Tu si parčki izmenjujejo sladke be-sede med grmovjem, v senci ogromnih dreves, otroci se pa mirno igrajo in se večkrat spotaknejo v zaljubljenca, ki se za to niti ne zmenita.

Pariz je mesto stopnic; kamorkoli greš, jih najdeš. Njichovo kraljestvo je »métro« podzemna železnica, pravo mesto: hod-niki in stopnice so tako številni a tako dobro urejeni, da moraš nehotе pomisliti na genij, ki si je vse to zamislil. Tračnice se vsepovsod križajo, vlak hiti preko 100 na uro, a še nikdar se ni slišalo, da bi se bila zgodila nesreča, da bi vlak iztiril ali trčil; kdor se je z métrom že vozil, la-hko razume, da je to res čudež, kakor se

mi čudežno zdi, da se Pariz še ni pogrez-nil v ta dedalos podzemskih rovov, sicer se ti nahajajo tudi do 65 metrov pod zem-ljo. Iz imen njenih 300 postaj se človek lahko nauči zgodovino celega sveta. V métrojevih hodnikih in na pariških ulicah srečaš večkrat igravce harmonike, takozvane »joueurs d'accordéon«. Nikjer še nisem slišala take glasbe kot sem jo tu. Vsak berač se zdi učitelj glasbe; iz svo-jeja instrumenta zna privleči tako melo-diozne in melanholične zvoke, da se ti stori milo pri srcu. Nikjer več jih nisem slišala: zgleda, da je to pariška ekskluziv-nost. Tudi cerkvene pesmi in pa mašni obred sta v Franciji nekaj posebnega. Moram priznati, da je melodija fran-coskih cerkvenih pesmi mnogo lepša od naših prelepih cerkvenih zborov. Nekaj po-sebnega je v njihovem tonu in ritmu, ki sežeta do srca. Ni torej čudno, da so ljudje tudi med tednom v velikem številu pri maši; skoro vsi prejmejo obhajilo, kar stoji, ženske v kratkih rokavkih, z nepo-krito glavo. V dveh dolgih vrstah se pri-bližujejo duhovnikoma in se nato spet v dveh vrstah, na levo in na desno, vrača-jo na svoje prostore. Duhovnik pa ne ma-šuje s hrbtom proti ljudstvu ampak z obrazom proti njemu, tako, da lahko vsi vidijo kaj se godi na oltarju. Berači pa so za Pariz velika mora: povsod jih sre-čaš; videla sem dva pred cerkvijo ko sta čakala na milodar nekega duhovnika. Na obrazih so mi bili vidni znaki alkoholiz-ma in njihovi pogledi, ko sta čakala z iztegnjeno roko, so bili nekaj posebnega, skoro pretresljivega: mislila sem, da se bosta zdaj pa zdaj spoprijela za tisto ma-lo drobižja.

Nekega dne, ko sem se nahajala čisto na nasprotnem koncu Pariza kot običa-lno, sem pri »Porte de Saint-Ouen« odkri-la »Marché aux Puces«, kraljestvo stari-narjev. Sestavlja ga tisoč malih trgovin, kjer lahko najdeš vse, od nočnih srajc, polnih čipk Ludovika XIV. in njegovih

dvorjanov do nagačenega kanarčka giljo-tirane dame. Vsak starinar, ki nekaj vel-ja, ima tu, poleg velike trgovine v mestu, še majhno trgovino. Ob sobotah in ne-deljah je tu vse živo, toda paziti moraš na denarnico; bolje bi bilo, da jo pustiš doma, da se ne vrneš s praznim žepom in polnimi rokami nepotrebne šare. Ka-rakteristični so tudi stojišče vzdolž Sene, prav blizu »Ile de la Cité«. Tu kraljujejo prodajalci starih knjig ali »bouquinis-tes«. Lahko brskaš po papirjih in listah po knjigah brez strahu, da bi te ze-to opomnili, paziti pa moraš, da ne dvigaš previsokih oblakov prahu, in tako zakriješ pogled na Notre-Dame, ki radovedno ku-ka izza jelk. Če imaš srečo lahko najdeš tu knjigo velike vrednosti, ki je kdo ve-liko končala sem, pozabljena od vseh, in jo za par frankov neseš domov: tvegaš pa, da se sesede v prah predno dospješ do cilja.

Pariz odkrivaš počasi. Slišiš o njegovih lepotah, jih lahko vidiš v filmu, na raz-glednicah, ne moreš jih pa uživati, ali bo-lje, ne moreš jih čutiti, dokler jih ne vi-diš sam. Eno takih lepot sem odkrila ne-kega večera, ko sem mislila, da sem o Parizu že dovolj vedela, da lahko o niem rečem kakor se včasih izraziš o kaki film-ski »star«: lepa je, a brez duše. Grič Montmartre je po mojem mnenju najbolj karakteristični pariški »quartier«, poln barve in folklore. Ime mu prihaja iz »Mons martin«. Po že znanih spodbah dospješ do cerkve »Sacré-Coeur«, kjer je vsak dan izpostavljen Najsvetejši »za grehe, ki se delajo tam dale, ki me neko-dobestvil in z roko pokazal na Montmartre, kraljestvo umetnikov, gangsterjev in pri-jaznih deklic. »Le maître est dans la vil-le« pravi o njej Serge Barraut in v svojem belem ogrinjalu da res vtis mogočnega gospodarja. Od tu prideš na »Place du Tertre« po ozkih ulicah, ki imajo ob straneh karakteristične Utrilove hiše in za-nimive »restaurant« ali bolje kleti, kjer

v poltemi lahko razločiš klavir, violino, eno, dve osebi, ki v umetniškem navdihu ustvarjajo motive ali z vso dušo izvajajo stare narodne pesmi: škotskim baladam sledijo ruske polke (klavir je v javni ra-bi), cigaški motivi, znani funiculni funi-cul, nemški mladinski zbori in ameriške »cow-boy« pesmi. Vsaka klet ima na »Pla-ce du Tertre« svoj kotiček; človek se ta-ko znajde obdan od umetnikov zatopljenih v portret, v tihožitje ali v kopiranje že priznanega umetnika. Vsakdo si tu pre-dstavlja, da je umetnik, vsakdo si tu misli, da ima skrit talent. Opazovala sem nekaj časa turista, ki je trmasto sedel pri mizi in skušal kaj narisati: papir, ki je ležal pred njim je bil že ves počekčan a prave zamisli ni in ni hotelo biti. V drugem kotu sem spoznala kar devet slikarjev soro-jakov: Slovence, Makedonce, Hrvatе. Mi-sleč, da me ne razume, sem glasno kriti-zirala in hvallala mladega slikarja, ki je portretiral prijateljico Bredo; naenkrat me mladenič v francosčini vpraša od kod prihajam. Ko je slišala, da sem Slovenka, mi kar mirno pove: »Ja sam rođen v Jugoslaviji«. Malo je manjkalo, da me ni Breda prevrnila iz stolčka, jaz sem pa kar onemela. Ko smo torej dognali, da smo vsi Slovani, smo za bratovščino pili slivovico. Kdo ve kod po Franciji se je potepala, predno je dospela na »Place du Tertre«? Bolj je že bila podobna navad-nemu žganju in vodi.

Spet malo bolj oddaljeno je sedelo de-kle, morda Amerikanka, z najnovejšimi pripravami za slikanje in se špilala sli-karico: sladke iluzije...

Počasi zapušaš »Place du Tertre«, na koncu uličice že razločaš »Moulin de la Calette«; spremlja te mešanica motivov iz kleti; mož v livrje ti vabi v svojo klet in na glas hvali kuhinjo; počasi se odda-ljuješ in že misliš na povratek: to je Pariz!

Majda Sfiligoj

Hruščev polagoma spoznava evropsko moč

Sovjetski voditelji stalno napovedujejo, da bodo v desetletju 1970-80 prekosili ameriško industrijsko proizvodnjo. Pri tem naporu pa so pozabili na Evropo, ki je postala tretja velesila in igra odločujočo vlogo v tekmi med obema blokoma

Marsikdo se še spominja, kako so med drugo svetovno vojno radijski napovedovalci pri propagandnih oddajah govorili o »generalu času« in generalu »zimi«, s katerima so hoteli dvigniti moralno bojnih čet in civilistov. Pozabili smo že na grozote druge svetovne vojne, pozabili na propagandne radijske oddaje. Toda danes so nam pretekle dogodke spravili v spomin novi motečni propagandni argumenti. Pojavil se je nov general z imenom »razvojni ritem«, ki predstavlja bistveni pogoj pri ekonomskem tekmovanju med Zahodom in Vzhodom.

Sovjetska industrija je v letih po drugi svetovni vojni, vsaj tako zatrjujejo kremejski podatki, napravila velik korak naprej. V povojnih letih je sovjetska industrija izkazala srednji letni povisek za devet odstotkov, medtem ko je znašal ameriški letni povisek v istem času le 3,5 odstotke, to pa predvsem zaradi zmanjšanja proizvodnje v zadnjih petih letih. Ker je torej sovjetski povisek mnogo večji od ameriškega, trdijo kremejski prvaki, bomo že v bližnji bodočnosti dohiteli ameriško proizvodnjo in jo celo prehiteli. »Pokopali vas bomo«, je napovedal Nikita Hruščev. Evgenij Žukov pa je v moskovski »Pravda« označil one, ki nočejo verjeti sovjetskim napovedim, da so zakrknjeni v svoje mišljenje prav tako kot oni, starogrški filozofi, ki je trdil, da Ahil ne bo nikdar dohitel želve.

Naloga ameriških strokovnjakov za gospodarska vprašanja pa je prav v tem, da skušajo dokazati, da je Sovjetska zveza resnično Ahil, ki zahodne želve ne bo v doglednem času dohitel. Dokazi, katerim lahko verjamemo, ki pa jih zaradi pomanjkanja prostora ne moremo naštet, prikazujejo, da so sovjetske trditve o devet odstotnem povisku neresne in da znaša letni narastek nekaj nad pet odstotkov. Poleg tega pa je opazno, da je ritem sovjetske industrijske proizvodnje iz leta v leto manjši. Sovjetski podatki pravijo, da je letni narastek znašal leta 1959 8%, leta 1960 7,5%, leta 1961 pa 7%, medtem ko so predvidevali za zadnje leto devet odstotni povisek. Tudi v Sovjetski zvezi bodo končno morali polagoma zmanjšati ritem proizvodnje, kajti potrošniki v industriji ne bodo mogli konzumirati vsega blaga, ki ga vrže na trg vlada. Istočasno s velikim industrijskim poviskom pa izkazuje kmetijsko polomno bilanco in celo v sami industriji se občuti primanjkuje delovne sile.

Ko so v zadnjih letih Sovjeti zbrali vse svoje sile, da bi dohiteli Ameriko, so pri tem pozabili na nastajajočo Evropo. Prav iz tega zornega kota, ki je odredkal vsak možen uspeh Skupnemu evropskemu tržišču, je Hruščev napovedal tekmo z Združenimi državami. V tem času so članice SET-a povečale letni povisek, ko je dosegel v desetletju 1950/60 5,5% v letu 1960 7%. Pri tem pa evropske države niso žrtvovalе najosnovnejših izdelkov, ki jih potrebuje človek v korist težke industrije, kot se je to dogajalo v Sovjetski zvezi. Narastek evropske industrije je leta 1960 dosegel 13% in tako presegel sovjetsko proizvodnjo istega sektorja. To je sedanja Evropa, na katero morajo dandanes raču-

nati tako Sovjeti kot Američani. Toda da nam bo razlika v proizvodnji med tremi velesilami bolj razumljiva bomo bazilarnim podatkom dodali še vrsto podrobnih rezultatov. Leta 1961 je SET izdelalo približno 73,2 milijonov ton jekla (ZSSR 70,7, ZDA 90,4), 285 milijonov KWH električne energije (ZSSR 327, ZDA 878,4), 67,3 milijonov ton cimenta (ZSSR 50,9, ZDA 58,8), čistilnice so predelale 136,7 milijonov ton petroleja (ZSSR 166, ZDA 353). K temu pa naj še dodamo, da so v Evropi izdelali leta 1961 približno 3675 tisoč avtomobilov, medtem ko so jih v Združenih državah v istem letu izdelali 6674 tisoč. Sovjeti pa samo 149 tisoč.

Pri tem pa ne smemo pozabiti, da znaša prebivalstvo članic Skupnega evropskega tržišča 170 milijonov ljudi proti 220 milijonov Sovjetov in 185 milijonov Američanov. Celotna zemeljska površina znaša nekaj nad en milijon kvadratnih kilometrov, medtem ko obsega ZSSR nad 22 milijonov in Združene države 9 milijonov.

Sedaj pa nastaja vprašanje: kaj se bo zgodilo, če pristopi v Skupno evropsko tržišče tudi Velika Britanija. Sovjetska bojazen je točno očitana v članku, ki smo ga pred dnevi lahko brali v »Izvestijah«, Clankar Matvejevi prav, da je SET dokazalo kako v svoji skupnosti ne zbira samo naravna bogastva držav članic, pač ra jih z neverjetno naglico predeluje in nji-

hovo vrednost poveča.

Pred nekaj tedni so se v Moskvi prvič sestali komunistični gospodarstveniki iz vseh držav, da bi predebitali, kakšno stališče naj zavzamejo do Skupnega evropskega tržišča. Toda samo pred nekaj dnevi je sovjetski ekonomist Arzumanijan dejal, »da nikakor ne smemo podcenjevati gospodarskega razvoja evropskih združenih držav. Sam Nikita Hruščev pa je v »Komunistu« dodal, da bi izkazali občutno kratkovidnost, če ne bi priznali resnične stanja evropske integracije. To so današnje besede onega sovjetskega poglavarja, ki je še pred štirimi meseci dejal v zvezi s SET-om naslednje: »SET je organizacija, ki sliči nenaravnemu zakonu med moškimi«. S tem so kremejski voditelji dokazali, kako slabo so bili informirani o stvarnosti v Evropi.

Milovan Djilas je v svoji knjigi »Razgovori s Stalinom« med drugim zapisal tudi naslednje: »Spominjam se, da je bil Stalin prepričan, da Holandska ne sodeluje v Beneluxu. Nihče od prisotnih pa ni imel toliko poguma, da bi diktatorju razložil, da predstavlja črki ne v Beneluxu prav Nederland, to je Holandsko.« Prav tako slabo informiran pa je bil tudi Hruščev, ko je dal pred štirind meseci izjavo v neresnosti Skupnega evropskega tržišča, poleg tega pa je v njegovih besedah občutiti ideološke predsodke. SET

namreč sili kremejske poglavarje, da pregledajo in prenovijo številne komunistične dogme. V prvi vrsti se moramo zavedati da je Evropa dosegla višek gospodarske ekspanzije prav v trenutku, ko so kolonialistične države izgubile še svoje zadnje prekomorske postojanke. To pa je czadje, ki ga marksistično-leninistična doktrina ne bo mogla nikdar razložiti. Plače v državah članicah SET-a so se povisale, stanje delavcev se je izboljšalo in s tem je propadla tudi druga komunistična dogma, ki zatrjuje, da bodo po eni strani kapitalisti gradili vedno večje dobičke, medtem ko bo delavski razred vedno bolj propadal in manj zaslužil.

V doktrinalni polemiki je Hruščev še do nedavnega zatrjeval, da se bodo nujno manj razvite industrije nekaterih držav morale podvreči volji večjih industrij in bodo v kratkem izgubile iz obzorja. Toda SET je dokazalo, da se je tajnik sovjetske komunistične partije motil. Najšibkejšo industrijo v SET ima Italija, vendar pa je v štirih letih italijanska industrija izkazala povisek 45%, medtem ko je Nemčija zaznovala samo 30%, Francija pa komaj 28%.

To kar je Hruščev napovedal za Skupno evropsko tržišče, ki teži na kapitalističnih temeljih, se je izkazalo v praksi pri COMECONU - to je gospodarski organizaciji, ki veže komunistične države.

Po potresih - povodnji

Letošnje poletje je bilo tako vroče in suho, da celo najstarejši prebivalci ne pomnijo česa podobnega. Razumljivo je, da je kmetijstvo bilo s tem na hudi izgubi. Toda leto 1962 se je rodilo v znamenju naravnih nesreč. Sonce, ki je več mesecev neusmiljeno žgalo polja in pašnike je osušilo poljske prideleke in travo. Iz raznih krajev Evrope so poročali o strahotnih požarih, ki so zajeli velikanske obsege. Končno pa je vročina le prenehala in pojavilo se je prvo deževje. Leto 1962 nam je pripravilo še vrsto drugih nesreč. Najprej se je zemlja pričela tresti v Italiji, potresni sunki so omajali stavbe v Grčiji, najstrašnejša katastrofa pa je bila v Perziji, kjer je potres zahteval 20.000 človeških žrtev.

Vendar pa še ni bilo dovolj. Deževje se ponekod ni in ni hotelo ustaviti. Iz Španije poročajo o strahovitih neurju, ki je zajelo Katalonijo in zahtevalo na 500 človeških žrtev. Dvanajst ur se je deževal po mesecih suše izlival nad pirenejskim polotokom. Voda je vidno naraščala in nastala je povodenj, ki je najstrašnejša v španski zgodovini. Tri reke v bližini Barcelone so toliko narastle, da se je vodovje razlilo preko struge. Merilci padavin so prikazali, da je v nekaj urah padlo na vsak kvadratni meter 213 litrov vode. Vodovje je porušilo varnostne zidove in se razlilo po poljih, porušilo mostove, industrijske obrate in zalilo cele vasi. Po

prvih podatkih znaša število mrtvih 350, 500 ljudi pogrešajo, toda prav gotovo so bo število ponesrečencev še povečalo. Po prvih preučitvah znaša materialna škoda nad 10 milijard lir.

Tudi velemesto Barcelona, ki šteje dva milijona prebivalcev je sredi poplave. Vodovje je pokvarilo električne centrale. Mesto je brez pitne vode in živeža. V okolici je voda dosegla višino enega metra. Strahovito deževje ni prizaneslo niti bližnjim otokom. Na Palmi di Majorca je poplava napravila veliko škodo, saj je voda zalila skoraj vse tamkajšnje hiše.

Največjo materialno škodo pa so utrpeli v okolici Tarrase in Sabadella, kjer so pomembne tekstilne industrije. Reke Llobregat, Besos in Ripoll so preplavile okolico s tako naglico, da se številni prebivalci vasi niso mogli izogniti valovom. Poročajo celo, da je vodovje prihitelo s takšno močjo, da niso vzdržale niti najtrdnjeje zgradbe. Neki industrijski obrat v bližini reke Ripoll so vode porušile kot bilko, kljub temu da je bila stavba sezidana iz železobetona. V trenutku poplave je v tvornici delalo nekaj nad petdeset delavcev, o katerih do sedaj ni nobenih vestí. Zgleda, da se nobenemu ni posrečilo rešiti se iz valovja. Poleg omenjene tovarne pa so vode porušile še dva industrijska obrata in most, ki ju je povezoval. V Tarrasi so pod težo vodovja počile plinske in vodovodne cevi. Središče me-

sta bi sedaj nihče več ne prepoznal. Voda, ki je dosegla višino dveh metrov je na svoji poti uničila vse, kar je našla. Vodnemu teku pa je pripomogla tudi razstrelitev plinskih cevi, ki je strugo še poglobila. Avtobusi, avtomobili, vozovi stojnice in celo nekatere hiše se niso mogli upirati razjarjenim valovom. Mogočna reka je porušila celotno železniško postajo, odnesla tise in železniške vagonne.

Dramatičnih dogodkov je brez števila. Skupina cigánov, ki je vdrila pod nekim mostom je nenadoma zajel vodni tok. Pogumnim rešiteljem, ki so priskočili na pomoč se ni posrečilo rešiti nobenega od dvajsetih cigánov. Podobna scena se je dogodila le nekaj kilometrov vstran. Cigánsko naselje z nad sto štiridesetimi prebivalci je zajel prvi val bližajočega vodovja. Na srečo je bil v bližini višji grič, na katerega so se cigani le v velikimi težavami privlekli. Civilne oblasti so takoj poslane na ogled vrsto helikopterjev, ki so parakadutirali ponesrečencem obleke, odeje, živež in najpotrebnejše sanitetne pripomočke.

Iz vse Španije prihajajo prostovoljci na pomoč, da bi rešili vsaj ono, kar se še da. Vlada je nakazala prvo pomoč. Vendar pa bo hitro in uspešno reševalno delo le težko organizirati, kajti po nekajurnem sončnem vremenu so se oblaki ponovno zgnili in še strašnejše neurje je zavladalo nad pokrajino.

POD ČRTO

Gorenjski izdelovalci pip in smučí

Nekatere gorenjske vasi so tudi pri nas dobro poznane. Iz Trsta in okolice v poletni vročini odhajajo številni turisti iz Slovenije, da bi se tam naužili svežega zraku in še posebej gorskih lepote, s katerimi je Stvarnik bogato obdaril našo domovino. Kljub temu pa je malokateri Primorec pozna Gorjuše, ki v zadnjem času postajajo letoviška točka, kamor se v sobotnih popoldnevih odpravljajo Ljubljanci, da prežive skupno s svojo družino prosti čas.

Gorjuše so najvišja večja slovenska vas in leže na Pokljuki pod Triglavom. Pot nas prepelje v to vas s četvero železniških postaj. Hiše so raztresene po vsej širni planoti, ki se razteza okrog Gorjuš. Iz leta v leto se število hišic, ki so razpene po gričih, gozdnih obronkih in strminah veča. Celotna vas zavzema nič manj kot tri in pol kvadratne kilometre. Najkrajša pot do Gorjuš vodi s postaje Nomeni, najkrajša pa iz Bohinjske Bistrice. Najprapravnejši pa sta poti iz Soteske in iz Bohinjske Bele, ki ju dober pešec prehodi v poluradi ur. Prekrasen je razgled z gorjuških strmin na bližnji Triglav, obmejne Karavanke in Crno Prst, a vsa Bohinjska dolina leži pred očmi popotnika, kakor na dlani. Razgled, planinski zrak, sonce in prekrasna smučarska snežišča privabijo v vseh letnih časih veliko število izletnikov v to prekrasno pokrajino. Toda v naslovu smo dejali, da bomo govorili o izdelovalcih gorenjskih pip. Takoj bomo pri stvari.

V Gorjušah kraljujejo piparji. Marsikateri izletnik si pred odhodom nabavi spominek iz Gorjuš - gorjuško pipo. Seveda v današnjih časih piparji polagoma izginejo, vendar pa je še vedno lahko najti v Gorjušah pristne izdelovalce pip. Te pipe so svojevrstno narodno blago, ki ga na tak način nikjer drugod ne izdelujejo. S to obrtjo so se bavili gorjuški piparji že pred več kot sto leti. Se pred dvajsetimi leti, to je v začetku druge svetovne vojne je bilo mnogo svojevrstnih mož, ki

so se z vso ljubeznijo ukvarjali s svojo obrtjo. Eden najbolj zanimivih piparjev je bil Grabnarjev oče, Blaž Lovrenec, ki je takrat štel sedemdeset let. Z veliko ljubeznijo je govoril in opisoval svoje piparsko delo.

»Piparstvo mi je takorekoč v krvi«, pravi njegov sin, ki zelo rad pripoveduje vsakomur vse to, kar mu je pred leti pravil njegov oče.

»Moj oče jih je izdeloval vse življenje in jaz sem se že s šestimi leti vrtel okoli pipic in pomagal očetu. Spominjam se, kako je moj oče nad mano rohnol in pravil, da so že častiti gospod Slomšek v svoji knjigi »Blažek in Nežika v nedeljski šoli« dejali, da otroci ne smejo lukla v roki držati. Ko pa je spoznal, da je vse moje zanimanje izviralo iz ljubezni po izdelovanju pip in ne po kajenju, me je pričel učiti obrti od hišnega gospodarja, kjer sva stanovala. Gospodar ni imel otrok, pa nama je zapustil hišo in grunt, četudi si nismo bili v sorodu. Najbrž nas je piparstvo tako združilo, da smo si bili boljši kot brat bratu. Nekoč se je dalo od piparstva živeti. Pipe so mojega očeta preživljale polnih štirideset let, to je od osemnajstega leta dalje. Ko se je oče postal pa jih je izdeloval samo še po naročilu. Pipe izdelovati se mi ne zdi težko. Koritar se je naučil tega dela v pičlih dveh dneh, tudi jaz sem se hitro spoprjajnil z mojstrovino. Nekoč nas je bilo na Gorjušah pet piparjev, ko je še živel moj oče so bili samo trije in sicer moj oče, Svehov in Koritar.

Orodja za to delo je treba zelo mnogo, samo moj oče jih je imel gotovo nad dva tisoč vrst. V svojem dolgem življenju je napravil najmanj štirideset mernikov raznih pip. Pipe izpod njegovih rok pa so bile različne. Ena najlepša je čedra, ki je naši narodni šegi najbolj primerna in priljubljena. Druga, je fafura iz Sorce. Na te smo navadno vložili grbe, po dva, tri in še več.

Ena taka moja pipa se hrani v ljubljanskem muzeju. Za izdelovanje pip smo rabili razne grče, pušpan, danes pa je najbolj priljubljen hrušev les, ker je posebno lepe rdeče barve. Ta les je srednje trd, se ne kolje in je stanovit. Z alpaka pločevino se naredi pipi kapa, pokrov, krona, kljun in vratnik, vse se pa potem še okraši z narodnimi ornamentami. V les so vloženi različni okraski cvetic, listi, črte, pike in tako dalje - to se naredi iz lepo brušenih koscev morskih školjk. Pipa je znotraj okovana z belo pločevino. Čevko za smo običajno napravili iz smrkovega lesa.

Gorjuške pipe so že precej znane po svetu, zanje pa se po največ zanimajo razni gospodje, ki prihajajo v Gorjuše na oddih. Pri mojem očetu se je naučil izdelovati pipe Svehov, ki je očetu pomagal, ko je imel obilico dela. Ko so prišle večje naročnine sem očetu pomagal tudi jaz, saj mi je stalno zabičeval, da je na meni naloga, da obrt ne propade.

Drugi sloviti gorjuški pipar je bil Viktor Lovrič, ki so ga po domače klicali Svehov. Od začetka je pomagal glavnemu piparju Grabnarju, ki mu je za pomoč plačeval po eno krono na dan, kar je bilo v tistih časih velik zaslužek. Svehovca ni nihče naučil izdelovanja pip, ampak je pri pomaganju Grabnarja opazoval in tako prišel do znanja na zvit način. Bil mu je to pravi poklic, katerega se je posvečal z vso resnostjo in marljivostjo, saj je delal tudi po več kot šestnajst ur na dan. Zaslužek je bil kar dober, vendar pa je treba pri izdelavi pipe veliko potrpljenja in natančnosti. Delal je razne vrste pip, ki jih je pošiljal na prodaj v Crno, Soštanj, Kamnik, Mozirje in drugam. Po prvi svetovni vojni je razstavil svoje izdelke celo v London kjer je dosegel veliko priznanje. Za najlepšo ripo je dobil nekaj nad deset angleških funtov. Po tem uspehu je razstavil po drugih evropskih mestih, tako da so gorjuške pipe postale svetovno znane.

Najmlajši pipar starega rodu, ki je sedaj že v visoki starosti je Besnik Janez, ki mu po domače pravijo Koritar. Ta se je lotil obrti pred približno petdesetimi leti, ko je spoznal, da grebo pipe dobro v prodajo. Najprej je opazoval mojstre

pri delu, kasneje pa je postal Svehovčev pomočnik. Rad se pohvali, da se je v pičlih dveh dneh navadil obrti. Delal je vedno pridno in vestno tako, da jih je v letu dni napravil za cel mernik. Tudi on je razstavjal svoje izdelke v tujini.

Nazadovanje, ki je postalo občutno še pred začetkom druge svetovne vojne, se v sedanjem času še občutneje prikazuje. Gorjuški piparji izumirajo, ker pipe ne gredo več tako dobro v prodajo in od svojega dela izdelovalci ne morejo živeti. Ljudje mnogo raje kade cigarete in je postala pipa skoraj že prava redkost.

Toda pridni piparji se niso odpovedali svojemu poklicu. Ko so spoznali, da s pipami ne bodo več uspešni, so se pričeli ukvarjati z drugimi izdelki. Kopitar izdeluje na primer lepe uhane iz starega srebrenega denarja, cigaretno doze, ki jih okusno okraši z narodnimi motivi. Največ pa izdelujejo cigaretno ustnike, ki so po večini iz smrekovega lesa. Delo z ustniki je zamudno, ker je treba najprej les utrditi, ga primerno položiti in to na način, da pri gorenju cigarete ne izgubi barve. Kasneje pa pipar vdel v les tanke sreberne nitke, ki jih umetniško poveže v enoto.

Kot znano pripoveduje že Valvazor, da je na Notrjskem prvič v svojem razgibanem življenju videl smučí, katerem so Bločani pravili smeče ali plohi. Seveda so bile te smučke precej drugače od onih, ki jih kupimo v športnih trgovinah. Navadno izdelovanja smučí so kaj kmalu povzeli tudi Gorenjci in tudi v Gorjušah najdemo stare ljudi, ki se še spominjajo, kako so njihovi dedje izdelovali smučke in se z njimi podali po zasneženih poljih in strminah. Takratne smučí sta bili dve nekaj centimetrov debeli, dobro stopalo široki deski, ki sta bili spredaj malo zakrivljeni. Stremen, okovja in vezí niso še poznali. Kos usnja ali žice so pribili v sredini deske tako, da je nastala zanka, v katero so vtaknili prednji del stopala.

Take smučí so izdelovali kar sami doma in to na zelo preprost način. Kljub preprostosti pa so z izdelki prekupčevali in jih prodajali v druge kraje, kjer umetnost izdelovanja še niso poznali. Desko, iz katere so nameravali narediti smučko, so

Sibelius pet let po smrti

Pet let je preteklo, odkar je umrl največji finski skladatelj Jean Sibelius. Njegova glasba je pripomogla, da se je evropska glasbena umetnost ponovno povzpela na zavidanja vredno raven. Jean Sibelius se je rodil pred sedemindesetimi leti v Tavastehusu. Njegov oče je bil po poklicu zdravnik in tudi njegova mati je izhajala iz zdravniške družine. Kljub temu pa sta bila roditelja navdušena nad vsem, kar je bilo v zvezi z glasbo. Ko se je Jean rodil je bilo v Sibeliusovi hiši veliko veselje. Oče je bil namreč presrečen, da je dobil naslednika. Kljub temu pa se je odločil, da bo sina napotil v odvetniško kariero, kajti zdravilstvo se mu je zdelo prenaporno. Toda že kaj kmalu je moral spoznati, da Jean kaj malo zanimalo pravne razprave. Mladenič je le s težavo študiral, kajti večji del svojega časa je posvečal sanjarjenju. Ze v otroških letih je skupno s starejšima sestrama ustanovil trio, ki je izvajal vsak večer pred izbranimi poslušalci - očetom in materjo - dela komorne glasbe. Najraje pa se je Jean sprehal po bližnjih pašnikih in gozdovih in občudoval pisano naravo. Sam se je naučil igranja na violino in njegov največji užitek je bil v tem, da je lahko igral v prosti naravi. V Sibeliusovi biografiji, ki jo je napisal Nils-Erik Ringbom beremo: »Poleti je ves očaran občudoval različne podobe narave. Očaran od vseh teh lepot se je Sibelius najraje sprehal po gozdovih s pesmi na ustih in violino v rokah.« Sam pa je pripovedoval, kako je begal cele noči in dneve po gozdovih, kjer se je odločil, da bo svoje življenje posvetil glasbeni umetnosti. Ena njegovih prvih skladb je kompozicija z naslovom »Vodne kaplice«.

Po nekaj letih študija v Helsinkih, Berlinu in na Dunaju se je z vso resnostjo vrgel na komponiranje. Njegova prva dela so bila tiskana leta 1888. Med temi je posebej pomembna naslednja: sonata za klavir in violino, pri kateri lahko zasledimo velik Griegov vpliv. Ze v zgodnji mladosti se je navdušil nad finsko zgodovino. Leta 1892 je pod vtisom burnih zgodovinskih dogodkov nastala simfonična pesnitev »Kullervon«, v kateri prvič prikazuje osebni slog. Leta 1899 je občinstvu predstavil svoje slovito delo »Finska«, s katerim si je pridobil veliko priznanje in to ne samo v domovini, pač pa tudi drugod po svetu. »Finska« je namreč predstavljala glavni steber turneje, ki jo je priredil sam avtor. S helsinkim simfoničnim orkestrom je prepotoval Skandinavijo, Holandsko, Nemčijo, Belgijo in Francijo.

Jeseni leta 1904 si je izbral svoj novi dom v Järvenpää-ju, ki je šestdeset kilometrov oddaljen od Helsinkih. Tu je v samotni in zbransti hiši nadaljeval z ustvarjanjem. V novem domu je nastal večji del kompozicij njegovega obširnega repertoarja, ki vsebuje nad petdeset skladb.

Jean Sibelius je bil rojen skladatelj glasbenih del za orkester in prav po teh delih moramo soditi njegovo udejstvovanje. Res je, da je mnogo pisal za klavir, toda to delovanje mu je bolj pomenilo odhiti za zabavo in premor, kot pa resno delo.

Originalnost, slog in kakovost njegovih glasbenih del so odlike, ki so prislile marsikaterega kritika, da je videl v njem vrednega naslednika velikih mojstrov Beethovna in Brahmsa.

ogreli pri ognju ali pa skuhali v vreli vodi in jo umetno zakrivali. Pa tudi bolj enostavno so napravili krivino. En konec deske so vtaknili med lestvine kline, drug konec pa so obtežili, da se je deska počasi zaradi teže ukrivila. Zleba njihove smučke niso imele.

Smuči so uporabljali predvsem za hojo, oziroma drsenje po ravnem in pa seve za vožnjo po strminah. Ker niso poznali likov, s katerimi bi spreminjali smer, so se navadno kar naravnost spuščali po strmini. Toda tudi če bi znali kak lik, bi ga ne mogli izvesti, ker bi jim verjetno noga ušla iz zanke. Za to so uporabljali dolg kolec brez krplice, nanj so se oprli in s tem zmanjšali po potrebi hitrost.

Običajno so smučali samo za potrebo, za zabavo pa samo enkrat na leto, to je na pustni torek, ki je bil praznik norčij in zabave. Mlado in staro se je takrat zbralo in tekmovalo med seboj. Kdor je pri takratni vožnji padel je bil deležen nagajivih opazk. Posebno priljubljeno pa je bilo smučanje v parih, drugi pa je stopil smučar na smučí in se oklenil z rokami tovariša okoli pasu. Tu pa je bilo že treba korajže in spretnosti, da se nista oba zatrkjala po bregu. Ta pustni smučarski dan je bil zelo pomemben in so imeli ta dan prosto popoldne celo hlapi in dekle.

Zanimivo je tudi, da so imeli pri eni hiši v vasi poseben par smučí, ki so bile namenjene za prevoz krste pri pogrebi. Kadar je bilo namreč mnogo snega, gaz v snegu pa ozka, bi pogrebi težko nosili krsto s pokojnikom, kot je to v navadi po vaseh. Zato so si celo pri pogrebi pomagali s smučmi. Dva sta potem krsto vlekla, dva pa sta jo zadaj zadrževala, če je bilo potrebno. Navadno so bili tudi vsi ostali pogrebi na smučeh.

Poznali pa so tudi smučí z vrvice. Pri teh smučeh niso pritrjeno na vrhu vsake konice in so jo potegovali kot vajei konja. K maši so smučali brez palic. Pri farni cerkvi so smučí sneli z nog in jih prislonili na cerkveni zid. Kljub preprostosti opremi in še bolj preprostim smučem pa so bili nekateri domačini kaj spretni v smučanju. Pripovedujejo celo zgodbo o nekemu lovcu, ki je znal tako spretno krmariti s smučmi, da je ustrelil divjačino kar med vožnjo na smučeh.

Volivni program «Slovenske liste»

Nova pot

(Nadaljevanje s 1. str.)

Slovenska lista združuje predstavnike vseh političnih skupin na področju tržaške občine. Kot najširša skupnost zavednih tržaških Slovencev, ki odklanjajo desni in levi totalitarizem, je edina zastopnica slovenskega prebivalstva na Tržaškem ter bo po svojih predstavnikih najbolj skrbela za pravice našega delavca, kmeta, obrtnika, izobraženca in podjetnika. V njej so združene vse narodno demokratično in krščansko socialno zavedne slovenske sile. Je edini slovenski blok, ki nastopa pri sedanjih občinskih volitvah v tržaški občini. Zato Slovenska lista vabi na svoj program vse poštene in demokratično zavedne Slovence. Izključuje le tako desne kot leve totalitarce, ker ji globoko prepičana, da je ena sama stranka ječa političnega, gospodarskega, socialnega in verskega življenja.

Kandidati Slovenske liste se predstavljamo volivcem tržaške občine z naslednjim programom:

1. Predvsem poudarjamo našo dolžnost in pripravljenost, zavzemati se, da se bodo v našem javnem življenju vedno bolj uveljavljala načela demokracije, narodne enakopravnosti in socialne pravičnosti, ki so neločljiva last krščanske omike ter temelj in jamstvo vsake pravično urejene družbe.

2. Naš cilj je, združiti okrog Slovenske liste čimveč Slovencev tržaške občine, ker smo prepričani, da je to za narodno manjšino najučinkovitejše sredstvo za izboljšanje in zaščito njenih narodnih, socialnih, kulturnih in gospodarskih pravic ter koristi.

3. Edino slovensko predstavništvo more biti tisti činitelj, ki v demokratično urejeni državi omogoča, da narodna manjšina izpriča svoj obstoj in kot posebna jezikovna skupina sodeluje pri javni upravi. To zastopstvo pa bo toliko lažje opravljalo svojo nalogo, če bo imelo zaupanje in podporo čim večjega števila Slovencev.

4. Kandidati Slovenske liste izjavljamo, da hočemo biti predstavniki slovenskih volivcev ter posredovavci in branitelji njihovih pravic in koristi. Zato se bomo zavzemali, da bi tržaški Slovenci prenehali biti sredstvo, s katerim določene italijanske stranke utrjujejo svoj politični vpliv, od česar naš narodni življenjski nikakršne stvarne koristi, temveč le narodno škodo.

5. V skladu s temi načeli bomo odločno in vztrajno zahtevali, da se začne strogo izvajati vsa tista določila ustave in Spomenice o soglasju, ki so bila sprejeta z namenom, da Slovenci postanejo dejansko enakopravni z Italijani, kar je prvi pogoj za mirno in prijateljsko sožitje med tukajšnjim ljudstvom. Pravice slovenske manjšine je treba zagotoviti tudi v deželni statutu in jih dejansko izvajati.

6. Zavzemali se bomo za odpravo narodne neenakopravnosti, ki se javlja predvsem v tem, da Slovenci niso sorazmerno

ni sestav slovenskih krajev pred umetnim raznarodovanjem in potujčevanjem. Zato se obvezuje, da se bo zavzemala zlasti za pospeševanje slovenskega šolstva ter za financiranje slovenskih kulturnih, športnih in dobrodelnih ustanov iz javnih skladov. Slovenska lista nasprotuje slehernemu šovinizmu ter je za mirno in bratsko sožitje v večinskem narodu, ki pa mora

DR. TEOFIL SIMČIĆ
dosedanji svetovalec Slovenske liste

zajamčiti Slovincem nemoteno in svobodno vsestransko udeleževanje.

8. Zdravo gospodarstvo je temelj našega neodvisnega narodnega življenja. Zato mora nova občinska uprava več storiti za zaščito socialnih in gospodarskih koristi našega delavstva. Posebno skrb mora posvečati mladim delavcem ter jim omogočiti politično-strokovno izobrazbo in

specializacijo v njihovem jeziku. Slovenska lista se bo zavzemala za socialno-sindikalno zaščito hišnih pomočnikov, zlasti za njihovo starostno oskrbo. Dalje vabi Slovenska lista na svoj program slovenskega kmeta, ki je čuvár naše zemlje in neusahljiv vir našega življa. Za vsako ceno se bo trudila, da bosta občina in javna jem delokroga, pa tudi s posredovanjem pri višjih državnih oblastih storiti vse ne grude. Ze zdaj dviga in bo dvigala spodarsko in davčno politiko, da jim bo odpirala razmah, ne pa jih dušila. Delavec in kmet sta stebra naše narodne skur-

nosti. Zato mora občinska uprava v svoji oblasti omogočiti našemu kmetu takšno življenje, da mu ne bo treba bežati z rodu naše ljudi na tem področju, pa naj gre za delavce, kmete, obrtnike, trgovce ali podjetnike. Občina mora voditi takšno gospodarsko in davčno politiko, da jim bo odpirala razmah, ne pa jih dušila. Delavec in kmet sta stebra naše narodne skur-

9. Slovenska lista se bori za demokratično občinsko upravo ter za gospodarno upravljanje občine. Zato se bo zavzemala za cenene občinske služnosti, za zadostno razsvetlavo, ureditev poti in kanalizacij, v predmetjih in okolici, za izboljšanje uprave občinskih socialnih ustanov, za večjo podporo potrebnim iz sklada Občinske podpirne ustanove, za pravično obdavčevanje in znižanje občinskih trošarin,

za zaščito javnih in zasebnih nameštencev, za izboljšanje položaja upokojevcov ter za boljše prometne sveze z okolico. V občinsko podjetje ACEGAT je treba že enkrat uvesti zdravo politiko, da ne bo pasivno in terjalo novih žrtev od davkoplačevalcev. Nova podražitev uslug ACEGATA je nedopustna, poviške cen električnega toka je treba odpraviti. Sloven-

DR. RUDOLF MARC
član občinske podpirne ustanove E.C.A.

ska lista odločno zahteva, naj občinska uprava bolj upošteva potrebe naših krajev in ljudi. Tudi Slovenci imamo pravico živeti v ličnih in zdravih hišah, imeti asfaltirane ceste, zadostno razsvetlavo ter napeljavno plina in vode.

V prihodnji številki »Demokracije« bomo objavili program skupne Slovenske liste, ki se podrobno nanaša na posamezne kraje v tržaški občini.

Kandidati skupne Slovenske liste

Volivni odbor, v katerem sodelujejo Slovenska demokratska zveza, Slovenska katoliška skupnost, Slovenska krščanska socialna zveza in Skupina neodvisnih Slovencev, je določil kandidate, ki bodo pri bližnjih upravnih volitvah za tržaški občinski svet predstavljali skupno Slovensko listo. Do trenutka, ko smo tiskali list pa še ni bil znan dokončni vrstni red kandidatov, zato so možne spremembe. Poleg tega pa število kandidatov še ni izpolnjeno.

Dr. SIMČIĆ Teofil	Trst
Dr. MARC Rudolf	Sv. Ivan
ČERNE Dušan	Trst
Dr. STARC Milan	Opčine
BITEŽNIK Mitja	Trst
ČERNIGOJ Josip	Trst
KOLLWITZ Salvatore	Trst
KOPITAR por. OFICIJA	Stana
MOČNIK Silvester	Trst
PODGORNIK Leopold	Trst
TOMAŽIČ Stanislav	Trst
ZIDAR vd. AGNELETTO	Trst
Ivana	Trst
SPANGER por. PERTOT	Trst
Josipina	Barkovlje
SELJ Adrijana	Greta
MAMOLO Humbert	Rojan
RUDOLF Saša	Škorklja
STARC Andrej	Škorklja
BAK Anton	Sv. Ivan
DOLHAR Rafko	Sv. Ivan
KOKOROVEC Ivan	Sv. Ivan
MLJAČ Franc	Sv. Ivan
MIROŠIČ por. KOCIJANČIČ	Sv. Ivan
Josipina	Sv. Ivan
GERDOL Jožko	Rocol
BAJC Marijan	Sv. Jakob

VALENČIČ Livij	Sv. Jakob
SANCIN Josipina	Škedenj
LAVRENCIČ Just	Katinara
NADLIŠEK Marcel	Katinara
ŠKRINJAR Stanislav	Lonjer
KRIZMANČIČ Vincenc	Bazovica
MARC Marija	Bazovica
GREGORIČ Friderik	Gropada
MUŽINA Emil	Gropada
BANDELJ Sergij	Opčine
FERLUGA Pavel	Opčine
REPINC Srečko	Opčine
SOSIČ Milan	Opčine
SOSIČ Zoran	Opčine
ŠTOKA Jernej	Kontovel
ŠTOKA Ljubomil	Kontovel
KALC Alojz	Prosek
SEDMAK Mario	Sv. Križ
TENCE Kristjan	Sv. Križ
VERGINELA Albin	Sv. Križ

V prihodnji »Demokracije« bomo objavili točen seznam kandidatov skupne Slovenske liste.

Periskop

Dogodke, ki bi jim zaradi važnosti morali posvetiti samostojne članke, kar pa na žalost ni mogoče večkrat izvesti zaradi pomanjkanja prostora, spravimo vsakokrat v pisano enoto pod skupnim naslovom »Periskopa«. S tem želimo našim bralcem vsaj na kratko posredovati pregled svetovnih političnih novosti zadnjih štirinajstih dni.

Kot običajno bomo najprej uprli naš periskop proti najbližjim dogodkom, torej proti ITALIJI. Zbližanje med demokrati in Nennijskimi socialisti se je tudi v praksi uresničilo. Medtem ko je senat že zaključil debato o šolski reformi, so se zbrali voditelji glavnih strank vladne koalicije in prebistrali ukrepe, ki naj jih vlada zavzame v bližnji bodočnosti, to se pravi še pred novimi parlamentarnimi volitvami. Tajnik KD poslanec Moro je zadovoljen s potekom takimenovane notranje »demokratizacije« italijanske socialistične stranke, ki je komunistom pokazala hrbet. Polemika, ki jo vodijo Nennijski komunisti daje zagotovila, da je PSI v vladnem merilu postavil na demokratičnejše temelje. Po drugi strani pa je podtajnik italijanskih socialistov De Martino rekel, da se bo njegova stranka borila z vsemi silami, da se ohrani vlada levega centra v korist italijanskega naroda. S tem bodo socialisti morali prevzeti na svoja ramena tudi določene odgovornosti, saj bodo pred javnostjo morali zagovarjati ukrepe, ki so jih podvzeli skupno z ostalimi tremi strankami, ki tvorijo vladno večino.

V zadnjem času so prišle na dan potvorbe živili, ki so v prodaji. Ze pred nedav-

nim je bilo mnogo govora o vinu in mesu, ki je zadobilo s pomočjo kemičnih preparatov lepo rožnato barvo. Sedaj pa je prišlo na dan, da se brezvestni izdelovalci sira in podobnih živil poslužujejo vseh možnih kemičnih preparatov, da čim ceneje proizvajajo omenjena živila. Pri tem pa se ne ozirajo na dejstvo, da so na ta način pripravljena živila večkrat škodljiva človeškemu organizmu.

Kraljevina YEMEN je postala republika. V preteklem tednu so tamkajšnje vojaške oblasti napravile udar. Petintridesetletni vladar Iman Hohamed Al-Badr, ki je vladal komaj osem dni se upornikom ni hotel vdati. Vztrajal je z zvestimi četami v vladnem dvorcu, dokler niso vsi njegovi pristajali padli. Pod močnim streljanjem artiljerije upornikov je tudi sam yemenski vladar izgubil življenje. Vojaške oblasti so takoj oklicale republiko in povedale da je ustaja bila naprjena proti tiranski dinastiji. Inam je takoj po kronanju proglasil, da namerava uvesti številne socialne reforme, da bi iz feudalnega sistema, ki je vladal v Yemenu zmoderniziral življenjske pogoje svojih podložnikov. Velika večinaomadskih plemen je bila s kronanjem Imana zadovoljna, tako da lahko pričakujemo državljansko vojno. Takoj po prvih streljih so se v pristanišču Hodeida pojavile sovjetske ladje. Politični opazovalci pa vidijo v vojaškem udaru Nasserjevo potezo, da bi si Yemen pridobil zase.

V ALŽIRU so se prve volitve zaključile, kot je to lahko vsakdo predvideval. Enotna lista, ki jo je predlagal alžirski politični urad je bila odobrena, saj je bila brez konkurence. Za prvega predsednika pa so sedaj izvolili Ben Bello, kateremu še vedno nasprotujejo nekatere vilaje. Novi predsednik se bo moral ukvarjati s številnimi perečimi vprašanji, če bo hotel spraviti Alžirijo na ono gos, odarsko in politično raven, ki je bila pod francosko upravo. Pri tem pa se bo moral boriti proti zadnjim ostankom oasovcev, ki so pred dnevi napadli in izropali francosko poslanstvo.

Zaveništvu, ki ga je utrdil DE GAULLE med svojim obiskom v bonnski republiki se pričena uresničevati tudi v praksi. Pariška vlada je predložila bonnskim voditeljem memorandum, v katerem so označena področja, na katerih bosta obe državi sodelovali. Načrt govori o ekonomskem, političnem, vojaškem in kulturnem sodelovanju med obema državama. Pariški časopisi zatrujejo v svojih komentarjih, da želi De Gaullov načrt uresničiti Fouchetov predlog za evropsko politično združenje vsaj med Nemčijo in Francijo. Kot znano so Fouchetov predlog že pred časom zavrnile članice SET-a Italija, Belgija, Holandska in Luksemburg. Po sedanjem načrtu se bodo ministri Nemčije in Francije sestajali redno vsake tri mesece, da bodo skupno predebatali skupna vprašanja.

TRGOVINA
Z OPTICNIMI PRIPRAVAMI

Ul. CARDUCCI 15 - Tel. 29-656

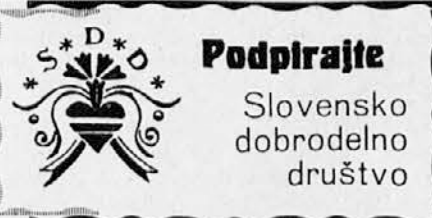
pred očmi je, da se danes vse slovenske politične skupine zaveda, da je prišel trenutek, ko se moramo vsi Slovenci odločiti in izbrati med dosedanjim načinom političnega delovanja, ki nas je ločeval v stranke in stranke ter tako otežkočal plodonosno delo v prid naroda in novo potjo, ki nam še enkrat veleva, da se moremo in moramo rešiti samo če združimo svoje sile. Premalo nas je, da bi drobili naše moči v strankarskih trenjih in udeleževanju v štirih, petih ali desetih organizacijah. Prepričani o potrebi takšne povezave in združenja bomo storili vse, da dosežemo uresničitev tega cilja: združenje vsega, kar je pri nas slovenskega v skupno politično organizacijo, ki nas bo predstavljala. Posamezne stranke lahko umro, a narod mora živeti. To prepričanje nas je dovedlo do tega, da danes vidimo v skupni Slovenski listi nekaj novega, jedro nečesa, kar je v razvoju. Živo želimo, da bi s skupne Slovenske liste zavemo med našo manjšino novo vzdušje sodelovanja vseh Slovencev ne glede na podrobno ideološko opredeljenost. Ponujamo roko in sprejemamo sodelovanje vseh. Izključujemo samo skrajneže: komunistično levoico in fašistično desnico. Naše načelo je, da moramo pospeševati to, kar nas Slovence druži in zavreči to, kar nas ločuje. Vzbujaati moramo narodno zavest in ljubezen do matičnega naroda, razvijati spoštovanje in prijateljstvo do italijanske države, katere sestavni del smo.

Če smo zreli, če imamo resnično napredne ideje, če zavračamo to kar je bilo do danes napačnega, če objektivno gledamo na preteklost in iz nje črpamo moč, da ne ponavljamo napak, ki smo jih delali v zadnjih 20 letih, če ostanemo zvesti veri v naš narod in bratstvu med narodi, lahko pogumno gledamo bodočnosti v oči.

V tem trenutku, ki je verjetno odločilen za politično usodo slovenskega življa v Italiji v prihodnjih dvajsetih letih, je dolžnost vsakogar, da dobro premisli predno se odloči komu odda svoj glas. Socializem in komunizem ne potrebuje nekaj tisoč slovenskih glasov zato, da bi več ali manj uspela, slovenska manjšina v Italiji pa potrebuje prav vse slovenske glasove zato, da ne izgine s politične pozornice.

Mi smo pripravljeni vzeti našo usodo v svoje roke. Pomagajte nam! Samo tako bomo lahko uspešno vztrajali in hodili po poti, ki je res slovenska. Tisti, ki bodo pri tem ostali ob strani pa naj vedo, da so v odločilnem trenutku prepustili svoj narod samemu sebi in vse njihove morebitne pretekle zasluge ne bodo opravičile tega njihovega zadržanja.

dr. B. A.

DAROVI

Za sklad »Demokracije« je gospod V. T. daroval 5.000 lir. Prisrčna hvala!

Odgovorni urednik:

SASA RUDOLF

Tiskarna Adria, d.d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzetta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30.—
Naročnina:
mesečno L 50.— — letno L 600.—
Za inozemstvo:
mesečno L 90.— — letno L 1000.—
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223

Naročnikom in čitateljem!

Ker smo hoteli našim čitateljem s to številko sporočiti tudi sestavo edine Slovenske liste, s katero bomo tržaški Slovenci nastopili na bližnjih občinskih volitvah, se je izid lista zakasnil. Da pa ne bi bili naši naročniki prikrajšani in da bodo v času volivne kampanije naši čitatelji čim bolj obveščeni bo »Demokracija« ta mesec izšla še dvakrat, in sicer 20. in 30. oktobra.

Upamo, da bodo naši prijatelji upoštevali razloge za to odločitev in jo odobrili.

Uredništvo in uprava
»Demokracije«

zastopani v javni in zlasti občinski upravi. Zahtevali bomo, da se v vse občinske komisije, v vodstva občinskih ustanov in podjetij vključijo tudi slovenski zastopniki.

7. Globoko smo prepričani, da je narodnoobrambno delo prva dolžnost slovenskih političnih predstavnikov. Slovenska lista si bo z vsemi silami prizadevala ohraniti in okrepiti narodno samobitnost slovenske manjšine ter zaščititi narodnost-

BANKA

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE
S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA
GLAVNICA LIR 600.000.000 - VPLAČANIH LIR 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. 38045 - 38101

BRZOJAVNI NASLOV: BANKRED

POZOR! Potujete v Rim?

Prenočišče, hrana, ogled Rima itd., vse te skrbi bodo odveč, če se boste obrnili na:

Hotel-Penzion BLED
Via Statilia, 19 - Telefon 777-102 - RIM

Se priporoča in pozdravlja, Vaš rojak VINKO A. LEVSTIK
Izrežite in shranite! - Pišite nam za cene in prospekte!